

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

י"ז אדר א' התשפ"ב
שנה ט'

פרשת כי תשא

גיליון 421

אך את שבתותי תשמורו

אומר הקב"ה אל משה" לך אמור להם: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי" ו"שבת" שמה ומבקש אני ליתנה להם. נשאלת השאלה: מדוע הקב"ה משתמש במונח: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי"? אם ה' רוצה שישמרו שבת שיאמר בפירושו: "תשמרו שבת" ללא הסברים? התירוץ יובן על פי סיפור: עני מרוד בא לרב והתחנן: "רבי פרנסני". לרב בעצמו לא היה מה לאכול, והנה ראה על השולחן שרשרת פנינים מבלי לחשוב פעמיים נתן אותה לעני. אשתו של הרב יצאה לסלון והבחינה שהשרשרת איננה. היא שאלה את הרב: "מה עשית? זו שרשרת יקרה יש בה יהלום ששווה הון עתק!". הרב מיד פתח בריצה אחרי האישה, העני ראה שהרב רודף אחריו מהפחד שהרב מתחרט פתח אף הוא בריצה.

עוברים ושבים ראו שהרב רץ אחרי האישה מיד הבינו כי הוא גנב ותוך דקות תפסוהו והביאוהו אל הרב. העני החל בוכה: "מה עשית? הרי הרב נתן לי את השרשרת ומדוע כעת הרב מתחרט?". הרב מתנשף כולו אמר לרעב המסכן: "ראה אינני מתחרט כלל וכלל! אני יודע שהנך רעב מאד ומן הסתם תלך לחנות לקנות קצת אוכל לדרך. רק רציתי לומר לך שבשרשרת שנתתי לך יש יהלום יקר, ראה שלא תמכור אותה בשביל מנה זולה של אוכל..."

כן הוא נמשל: הקב"ה אומר: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי - ו"שבת" שמה ומבקש אני ליתנה להם... לך אמור להם שלא ימכרו את השבת בשביל פרוטות... אם היו אומרים לנו שיתנו לנו את הכספת של אברך היושב ולומד בכלל אזי לא נתלהב במיוחד כיוון שאין לו הרבה. אבל אם יאמרו שיתנו לנו את תכולת הכספת של "הברון רוטשילד" בוודאי שנשמח שהרי יש שמה כמה מיליונים טובים היכולים לכלכל חצי עיר. ואם השבת נמצאת בכספת של הקב"ה כמה הוא שוויה? הבה לא נבזבז את השבת בשביל פרנסה או על טשולנט טוב ופיצוחים. יש לנצל אותה לדברים שאין להם שיעור כמו גמילות חסדים ותלמוד תורה וכמוכן הכנסת אורחים שבשבת קודש שיש לנו את מלוא האפשרות לקיים את המצוה. רבי אליעזר, אביו של הבעל שם טוב, היה גר בכפר והיה יודע בהכנסת האורחים שלו. ר' אליעזר הציב שומרים בקצה הכפר שיבשרו לכל אורח שמגיע לכפר כי כדאי לו ללכת אל ביתו של ר' אליעזר ולהתארח שם. הושש היה כי האורח יפנה וילך למקום זר שבו אין מכירים אותו. כשהיה בא האורח אל ביתו, היה מקבל ממנו מיד נדבה הגונה, עוד לפני שביקש דבר. ר' אליעזר ידע כי רוב האורחים הם עניים הבאים לקבץ כסף, וכעת, לאחר שקיבל את הכסף מידי, יכול היה האורח לאכול בשמחה, כיוון שידע כי כבר השיג את מבוקשו. פעם אחת שיבחו מאוד בשמים את מידותיו הטובות של ר' אליעזר והחליטו להעמיד אותו בניסיון. אמרו: "מי לך לנסות אותנו?". אמר השטן: "אני אלך". אמר אליהו הנביא לשטן: "לא טוב שתלך אתה - מוטב שאלך אני במקומך".

בעיצומו של יום השבת בא אליהו הנביא לפני ר' אליעזר, כשהוא מחופש לעני שזה עתה בא מן הדרך, עם מקלו ותרמילו. "גוט שאבעס" קרא העני. מן הראוי היה לגרש את העני מן המקום, על שחילל את השבת בכך שנסע והלך בדרכים. אלא שר' אליעזר סבלן היה, ולא רצה לבייש את האישה. מיד הציג לו לאכול "סעודה שלישית" מכובדת, ולאחר צאת השבת כיבד אותו בסעודת "מלווה מלכה". וכשהגיע בוקרו של יום ראשון, נתן ר' אליעזר נדבה לעני, ולא הזכיר לו את חילול השבת, כדי שלא לביישו. כשראה אליהו הנביא את מנהגו הטוב של ר' אליעזר, גילה לו את זהותו ואמר לו: "דע לך שאני אליהו הנביא. באתי לנסות אותך. כשכר על מעשיך הטובים תזכה לכן שיאיר את עיני עם ישראל". כך זכה ר' אליעזר בבנו, הבעל שם טוב.

נאמר בגמרא: "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת". על הוצאות שבת נאמר "לוו עלי ואני פורע". כביכול הקב"ה נותן לנו צ'ק (cheque) פתוח ואומר: בני, קנו בו לכבוד שבת ללא שום צמצום... ידוע כי הרב פינקוס זצ"ל היה שולח את ילדיו לחנות המכולת ביום שישי, ואומר: "קנו ברווח את כל צרכיכם. דמיינו שהכל כעת בחינם"... בזוהר מובא שלא רק שהקב"ה יחזיר לאדם את כל הוצאותיו לכבוד השבת, אלא אף יחזיר לו אותן ככפל כפליים.

בזוהר מובא גם כי השבת היא מקור הברכה בעולם. כל הברכות שלמעלה ומטה תלויות ביום השביעי. הספורנו מפרש על הפסוק "ששת ימים תעבוד ובשביעי תשתוב" כי "הצלחתך בששת הימים תהיה כמו שתשבות בשביעי". החפץ חיים מסביר על הפסוק "ראו כי ה' נתן לכם את השבת", כלומר, ראו כיצד השבת מעניקה לכם את הפרנסה של כל ימות השבוע. "ויברך אלוקים את יום השביעי" - היום השביעי הוא היום המבורך של השבוע, מכוחו אנו נהנים כל שאר ימות השבוע. שמירת השבת מובאת גם כסגולה לעשירות ("ברכת ה' היא תעשיר - זו השבת"). סגולה להצלחה בחינוך הילדים (ולכן גם ברכת הבנים היא דווקא בשבת), ועוד ועוד.

השבת משפיעה פרנסה לשלושה ימים שלפניו ולשלושה ימים שלאחריו, כי השבת היא כמו מלך בגדוד, יום א', וב', ג', כתר שבתא, יום ד', וה', ו', קמי שבתא. והשבת היא באמצע. גם השבת היא כמו הלב באמצע הגוף, וכמו שהלב שולח מזון ומחיה לכל הגוף, כך השבת משפיעה לימות החול. ולכן המענג את השבת שהוא דוגמת הלב שבאדם, נותנים לו משאלות לבו, מדה כנגד מדה. וכתוב בזוהר הקדוש, והוא גופא דלא אתענג מן הסטרא אחרא בימות החול רק בשבתות ובמועדים, לא יוכל סטרא אחרא למשלש עליה ובשרו ישכן לבטח.

גדולי ישראל, אליהם באו יהודים בבקשות ברכה ובחיפוש אחר סגולות מועילות, שלחו את המבקשים לעשות "תוספת שבת": להקפיד ולהשתדל יותר בכבוד השבת, ללמוד ולקיים את הלכות השבת, לחזק אחרים בשמירת שבת ולהקפיד יותר על קדושתה. השבת היא סגולה המוכחת והמפורשת והגדולה מכל הסגולות. הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו עומד ומבטיח לפתוח את "בית גנזיו" בעבור אלו המשתדלים בכיבוד השבת - "לקראת שבת לנו ונלכה כי היא מקור הברכה".

מסופר על הגאון רבי חיים מוולוז'ין, שנכנס פעם להיכל הישיבה הגדולה שלו בשבת אחר הצהריים, ומצא שחלק מהתלמידים מבליים את הזמן בשיחה בטלה. ניגש אליהם רבי חיים ואמר: "עד שאתם עוסקים בשיחה, מוטב היה אילו הלכתם לישון, ובכך הייתם מקיימים את ראשי התיבות של המילה "שבת": שינה בשבת תענוג". קרא כנגדו אחד הבחורים: "רבי אני דורש ראשי תיבות אחרים של שבת: שיחה בשבת תענוג". השיב לו רבי חיים תוך כדי דיבור: "עליך אמר החכם מכל אדם (קהלת י, ב): 'לב חכם לימינו (החכם קורא בשין ימינת: שינה) ולב כסיל לשמאלו' (הכסיל קורא בשין שמאלית: שיחה).

לסיום, סיפר ר' שמשון פינקוס זצ"ל על אחד מגדולי ישראל שזכה לתורה בזכות מה שבכל ערב שבת ישב ולמד. כל השבת ישב ולמד, וכך הוא גדל. נשמה לנשמה ניתן להשיג דרך לימוד התורה, ובעיקר הלכות שבת ומסכת שבת. חשיבות מיוחדת בלימוד התורה בשבת בכלל, ובמסכת שבת בפרט. כשם ששבת שקולה כנגד כל התורה כולה, כך לימוד מסכת שבת שקול כנגד לימוד כל התורה כולה.

הצורף

זמני השבת

- 5:05 הדלקת הנרות:
- 5:20 מנחה וקבלת שבת:
- 9:45 פירות טיש:
- 5:55 עלות השחר:
- 7:07 הנץ החמה:
- 8:00 דף היומי:
- 9:00 שחרית:
- 9:40 - 9:04 סופ"ז ק"ש:
- 5:10 מנחה וסעודה ג':
- 6:14 מוצאי שב"ק:
- 6:36 מוצאי שב"ק ר"ת:
- 7:15 אבות ובנים:
- 8:15 דף היומי:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל העניינים או להנצחת קרוביכם.

kehiladivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגליון והפצתו

לעיי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט זצ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן

התשנ"ב

כִּי תֵשֶׂא אֶת רֵאשׁוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

המפגשים לייקו למה כתיב בלשון יחיד, דהול"ל את "ראשי" בני ישראל, ועוד יש להבין הענין לאיזה צורך היו מונין את בני ישראל. וי"ל למנואל צמלק דמשה רבינו אמר להקב"ה במה תרום קרנם של ישראל אל"ל הקב"ה בכי תשא את, הכונה הוא שלאחר חטא העגל היו בני ישראל בשברון לב על החטא הנורא שעשו, ושאלו את כתרם שקיבלו במתן תורה, והיה משה רבינו רוצה לחזקם ולעודדם שימשיכו את עבודת השם בשמחה ובטוב לבב, לכן שאל במה תרום קרנם של ישראל, איך אפשר לחזקם לאחר המעשה הנורא של חטא העגל, והשיב ע"י כי תשא את דהיינו למנות אותם, כי דבר שמונין מראה על חשיבות הדבר, ודבר שבמונין אפילו באלף לא בטל, והטעם שזה מראה שכל יחיד חשוב מצד עצמו שבלעדו לא היה מגיע למנין השלם, ובשמים מסתכלים על פעולותיו ומחשיבים מעשיו בין במעשים טובים הוא מעורר נחת רוח למעלה וח"ו להיפוך גורם צער לשכינה, ואל יפסוד אדם עצמו באמרו עבודתי לא מעלה ולא מוריד, ולכן כתיב כי תשא את ראש בלשון יחיד, דהמנין היה להראות החשיבות של כל יחיד המכריע את העולם כמבואר בסופ"ק דקידושין לעולם יחשוב כאילו העולם חצוי זכאי וחצוי חייב ומכריע את כל העולם כולו, וזה נתן חיזוק לבני ישראל לאחר חטא העגל. אמנם התחייב להביא מחצית השקל דוקא, כי אל יחשוב האדם שהיות ומחשיבים עבודת היחיד אזי אינו צריך להשתתף עם הציבור בפעולותיהם, זה אינו שאף שעבודת היחיד חשוב אבל הדרך להיות עובד ה' הוא דוקא עם הציבור, ואם יעשה כל דבר בעצמו ישאר מחצית ולא ישיג החשיבות של עבודת היחיד.

וַתָּנוּ אִישׁ כּוֹפֵר נִפְשׁוֹ לָהּ:

כספר אפריון לייק מהו הלשון כופר נפשו, הול"ל ונתנו איש כופר, וכתב לפי מאמחז"ל [שבת דף פ"ח:] שבהר סיני כפה עליהם הר כגיגית, והקשה תוס' למה הוצרכו לזה הלא אמרו נעשה ונשמע, ות' דהכפה היה על תורה שבע"פ, ונעשה ונשמע היה רק על תורה שבכתב, ובגמ' שם מבואר דיש לישראל טענת אונס בקיום התורה שנכפה עליהם, ולדברי תוס' טענת אונס הוא דוקא על תורה שבע"פ ולא על תורה שבכתב, נמצא דעל חטא העגל אין טענת אונס, דעשיית העגל זה נגד תורה שבכתב לא יהיה לך ששמעו מהקב"ה בעצמו, וזה הביאור ונתנו איש כופר על חטא העגל, וא"ת הלא יש טענת אונס כנ"ל, על זה התשובה "נפשו" פי' רצון מלשון אם יש את נפשכם, הלא תורה שבכתב שקיבלו ברצון, ממילא צריכים להביא כפרה על החלק שקיבלו ברצון בלי כפיה.

זֶה יִתְּנוּ:

פרש"י נתקשה משה והראו לו כמין מטבע של אש, פי' הרה"ק מהכ"ל מקובצין זל"ל דמשה התקשה איך יכול מחצית השקל לכפר על חטא גדול, והראה לו הקב"ה מטבע של אש, כי אין העיקר כפרה על הסכום שנותן כי אי אפשר לכפר על חטא אפילו אם יתן כל מזונו, כי דברים גשמיים אינם שווין כלום נגד ענין רוחני, אלא הכפרה הוא האש ההתלהבות שיש בשעת עשיית המצוה ובפרט בעניני צדקה שהיצר הרע של קמצנות מתגבר, ואם מתגבר על זה ונותן בחמימות אזי הוא כפרה על החטא.

וידוע שיש ד' יסודות באדם, אש עפר רוח ומים, וכל אחד פועל איזה מידה, ומידת האש הוא כח התאווה, ומה שיש לאדם חמדת ממון הוא מכח האש, ולכן אם מוותר על חמדת הממון שלו ונותן לאחרים זהו מטבע של אש, וזהו עיקר הכפרה וכח של צדקה תציל ממות, כי דמים תרתי משמע, וע"י נתינת הצדקה במסי"נ ומוותר של הדמים שלו, אז זה כפרה על הדמים דהיינו הבריאות.

באופן אחר ראיתי כספר כנס הלאי שלכאורה קשה למה נתקשה משה על המטבע של מחצית השקל ולא נתקשה על שאר מצות איך לעשותן כמו תפילין או ציצית, ות' שדרך בני אדם להשתמש בעת מבקשים מהם ממון רב לצדקה, וכל שכן בשעה שהפרנסה קשה יש נימוקים שלא ליתן, וכן ישראל

במדבר בארץ לא זרועה היה להם הרבה תירוצים שלא ליתן, ונתקשה משה איך יבקש מכל אחד ליתן צדקה, הראה לו הקב"ה מטבע של אש, בשעה שבני ישראל עשו העגל פרקו כולם נזמי הזהב וזרקו אותם באש והיו מוכנים ליתן הרבה כסף עבור עגל הזהב, אמר לו הקב"ה אם יש לכם ממון הרבה לזרוק באש עבור העגל ושם לא השתמט בתירוצים שונים, א"כ גם כאן אתם יכולים ליתן כסף למשכן ה', וזה מוסר השכל להרבה אנשים שאינם נותנים צדקה כדבעי או אינם משלמים שכר לימוד ויש להם תירוצים, אמנם בשעה שצריכים לדברים של שטות והכל יש להם כסף מספיק, והאדם צריך להתבונן הרבה שלא ינהוג בעצמו סתירה בזה.

כָּל הַעֲבוֹר עַל הַפִּיקוּדִים:

צירוף מלמי מוצא כל דעברא בימא דסוף חייב במחצית השקל, וכ' צחממא שלמה להסביר הענין שכ' בתוך הים ביבשה ואח"כ כ' ביבשה בתוך הים, כי ביזת הים לקחו גם לאחר שכבר הגיע המים בחזרה ליבשה והיה טיט ורפש והם ליכלכו עצמם במים, ולכן ויסע משה הסייען בע"כ ואמר להם למה אתם מלכלכים עצמכם עבור כסף וזהב וכו', ואותו הכסף ודי זהב גרם לחטא העגל ולכן הוצרכו כפרה על זה. י"א סממני קטורת לבטל הקליפות כמו הי"א אמירת לכה דודי בליל שבת שמבטל הדינין כמו שאומרים וכל דינין מתעברין, וכל הדברים שהזכירו קודם חטא העגל בבחי' רפואה קודם למכה מנואל צחממא הסורה מהגס"ק זל"ל למד הקב"ה עם משה לאחר שעשו את העגל קודם ירידתו מן הר דהיינו בליל שבת וא"ש ענין אמירת לכה דודי בליל שבת.

חשובנו של אהרן כי הערב רב באו אליו בהתראה שאם לא יקבלו אותם בתוך ענני כבוד יעשו את העגל ואהרן היה ניחא להו שילכו לעצמם, אמנם היו שרצו להיות עמהם,

מחצית השקל:

כתב בספ"ק שבמילת "מחצית" יש אות צ' באמצע המורה על צדקה, והאותיות הקרובים לצ' הם ח' ו' והרוקנים מהם הם האותיות מ' ת', להורות שהצדקה תציל ממות ומביא חיים להתנות, וכן מבואר בספ"ק על הפסוק הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממות נפשם וגו', דאות הע' כשנותנים אותו בתוך מות נעשה מעות.

זה יתנו פרש"י הראה לו מטבע של אש ויש להבין מה הכונה בזה, ולהלן בפרשה איתא וקראתי בשם ה' פניך פרש"י שהקב"ה התעטף בטלית והראה למשה סדר י"ג מידות של רחמים, ונראה הכונה על פי יסוד גדול המבואר בירושלמי פרק א' דר"ה הלכה ג' עה"פ ושמרו את משמרתני אני ה' שהקב"ה גוזר גזירה ומקיימה תחילה, וכן מבואר בהרבה מדרשי חז"ל שהקב"ה מקיים כל התורה שנאמר מגיד דבריו ליעקב [עי' מלך שמות רנה ריש פרשת משפטים], ומצינו בבר"ר י"א שהקב"ה שומר שבת עיי"ש כל הענין ועוד, וכן מצינו בריש ברכות שהקב"ה מניח תפילין ושהקב"ה מתפלל, ועי' תענית כ"ג שהקב"ה מקים גזירות חז"ל שנאמר ותגזר אומר ויקם לך, והכונה מנואל זל"ל קודם פרשת ויגש שבכאו"א מישראל יש חלק א' ממעל וכל המצות נתקיים בפנימיותו של ישראל וזה מעורר האדם, ולכן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני מנואל צמלק"ס שבפנימיותו רוצה האדם, ובבני יששכר מבאר שזה הפי' אשר קדשנו "במצותיו" דהיינו מה שעושה הקב"ה, וזה הביאור שהקב"ה מתעטף בטלית ומתפלל, ועי' בנפש החיים שער ג' פרק ה' שהתואר הקדוש ברוך הוא שבעצם קדוש הוא נבדל מן הבריאה אבל ברוך הוא שנאצל מקדושתו מלשון בריכה, וזה כח עליון שנשפע לכאו"א ועל זה אנו מתפללים ויהי נועם ה' אלקינו שנרגיש בשעת עשיית המצות החלק אלקי ממעל ובפנימיות שבכאו"א מישראל בשעת קיום המצוה.

וּשְׁמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֹט לְעֵשׂוֹת אֶת הַשְּׁבֹט וְגו':

עי' מג"ג שכ' למעבד ית שבתא בתפנוקא, דהיינו עושים את השבת ע"י העונג, נראה עפי"ד החת"ס בתורת משה

פרשת תבא עה"פ ארוך אשר לא יקים את דברי התורה הזאת "לעשות אותם" דקאי על שבת כמש"כ לעשות את השבת, וכ' שם שאם אין זכור אין שמור וכאילו לא עשה כלום עיי"ש, ולפי"ז יובן ענין ענג היפך נגע כי ארוך ענין נגע והפיכו ענג ברוך אשר יקים לעשות את השבת, ובשלה"ק מצואר שענין עונג שבת הוא כמו הכל מקודים בעצרת בעינין נמי לכם מ"ט יום שניתנה תורה לישראל, ולכן שבת הוא היום שניתן תורה לישראל, וזה בא ע"י שהוסיף משה יום אחד מדעתו, ויש רמז בפסוק ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה'.

זה יתנו:

הראה לו מטבע של אש אולי י"ל בדרך רמז לפי מה שמצואר צנא"ע סימן נ"א בשם הדרכי משה דיש לומר פסוקי דמורה כמי שמנה מעות, וההתייחסות למעות י"ל שזה המטבע של אש, כופר נפש זה תפילה כמש"כ ואשפוך את נפשי לפני ה', י"ל כי תשא את ראש כשתרצה לידע מנינם, ויש להבין האם משה היה רוצה לדעת מנינם הלא יש ציווי ה' מתי למנות, אלא במשה דאג על ישראל ורצה שיהיה תמיד עולים ממדרגה למדרגה, ועל זה נתן להם עצה זו, להתפלל ולבקש על התקרבות לה' ישמח לב מבקשי ה'.

קח לך סמים נטף ושחלת וחלבונה סמים:

מבואר בכריתות דף ו' שהחלבונה ריחה רע, ואעפ"י כ מצטרפים אותו להקטורת להורות שכל תענית שאין עמה מפושעי ישראל אינה תענית, ומשום כך קודם כל נדרי אנו אומרים על דעת המקום וכו' אנו מתירין להתפלל עם העבריינים כמצואר צנ"ע סי' תרי"ז, ולכאורה יש להבין למה צריך להיות דביחוד עם תפילותינו יהיה דוקא מפושעי ישראל, ושמעתי מכ"ק הרה"צ האלמו"ר מצנצנ"ל זק"ל שפי' בשם ג"א שידוע שאם רוצים לעשות אש צריך ליקח עצים יבשים ואם יקח עצים לחים לא יועיל רק יעשה עשן, אבל אם יש לו הרבה עצים יבשים ומניח בתוכו עץ א' לח, אזי גם הוא ישרף במהרה ביחד עם העצים יבשים, וזה מה שאמרו חז"ל שיש להתפלל כ"כ בחמימות עד שגם הפושעי ישראלך שבדרך כלל אין תפילתו כלום, אבל גם הוא יתלהב ביחד עם הציבור, אבל עם הציבור אינם מתפללים כראוי אזי הוא כולם כעצים לחים שאינו מדליק את העץ היותר לח.

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם:

וקשה הלא בודאי כל המצוות שבתורה ניתנו לקיימם לדורות הבאים, ולמה בשמירת שבת הוצרך לכתוב לדורותם ברית עולם, וכתב בספר אמרי ספר דאמרו חז"ל אילמלא שבת לא נתקיימו שמים וארץ דכתיב הכא ברית עולם וכתיב התם אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, ומצואר צנ"ע חמי"ס הקדוש פרשה זו שבאמת הקב"ה ברא העולם רק לששת ימים כמש"כ כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ובכל שבת ושבת כיון שהגיע סוף השבוע צריך העולם להיחרב, ורק בזכות שמירת שבת העולם נתקיים לעוד ששת ימים, וזה מש"כ חז"ל כל האומר ויכולו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית, כי השומרי שבת הם המקיימי העולם, וזה ושמרו בני ישראל את השבת ועי"ז יוכלו לעשות השבת לדורותם שישאר העולם לדורות הבאים.

כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היתה לו:

יש לדייק למה אמרו אשר העלנו ואיזה נפק"מ יש לנו בזה, וכתב בספר נחל איתן שא' מהטעמים שיצאו ממצרים קודם הזמן הוא כי עבדו בלילות שאינו זמן עבודה וממילא הושלם ימי

השיעבוד, וידוע הטעם למה עשו העגל שטעו בעליות משה למרום, דהוא אמר להם לסוף ארבעים יום אני בא, וסברו שהיום שעלה הוא מן המנין, והוא אמר להם ארבעים יום כונתו היתה לארבעים יום שלמים דהיינו יום ולילו עמו, וא"כ התחילו הימים דוקא היום לאחר שעלה, אמנם הם תפסו למשה בטענת ממנ"פ, אי חשוב לילה לחוד כי הוא זמן עבודה ומטעם זה הוציא אותנו ממצרים קודם הזמן כי עבדנו בלילה, א"כ למה אמר שיום ולילו עמו הרי הלילה יש לו חשיבות מצד עצמו, וא"כ יש להתחיל הארבעים יום מיד כשעלה דהיינו מתחילת הלילה ולא מתחילת יום הבא, ואי סבר דלילה הולך אחר היום כי אינו חשוב זמן עבודה, א"כ למה הוציאנו ממצרים קודם הזמן, לכן הזכירו כאן ענין יציאת מצרים.

אנא חטא העם הזה חטאה גדולה:

לכאורה קשה משה רבינו שהיה סניגורן של כלל ישראל והפך בזכותם היה צריך למעט החטא ולא לומר שאדבר עשו חטאה גדולה, ושמעתי מכ"ק האלמו"ר מוהר"ר יעקב מפשעווארסק זק"ל לבאר עפי"ד הגמ' ריש ע"ז לא היו ישראל ראויים לעשות חטא העגל אלא להורות תשובה לציבור, וזה מה שאמר משה הלא עשו חטאה גדולה אשר לא היו ראויים לעשות כן מיד אחר מעמד הר סיני, כי בדרך כלל מתחילין בחטא קטן ואח"כ עבירה גוררת עבירה, וכיון שעשו חטאה גדולה זה סימן שנלקח מהם הבחירה, ורק להורות תשובה לרבים נעשה חטא העגל, לכן ביקש כפרה, ומהאלמו"ר מהר"א מפשעווארסק זק"ל שמעתי ראייה נכונה להנ"ל מהא למצואר צנ"ע זק"ל שזהו ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה, והנה בני ישראל בשנה שיצאו ממצרים בודאי לא נכשלו בחמץ כי התורה מעיד עליהם בפרשת בא שאכלו עוגות מצות כי לא חמץ ואין לך עדות יותר טוב מהתורה"ק בעצמו, ולפי דברי הזהר הקדוש אין חטאו אח"כ בחטא העגל הלא נזהרו ממשוהו חמץ, וע"כ שלא היו ראויים לאותו חטא מחמת ההבטחה הנ"ל, ורק כדי להורות תשובה לרבים נעשה כך.

עו"ל משל לקטן שמשחק במקום סכנה אזי האב מעניש אותו ומתרה אותו שלא יעשה עוד, אבל אם הקטן הזיק את עצמו באופן קשה אזי אין זמן להענישו אלא מזרזים ליקח אותו לרופא לרפאותו, כמו כן כאן חטאו חטאה גדולה ואין זמן להענישו אלא לפעול עבורם.

אלהי מסיכה לא תעשה לך את חזק המצות תשמור:

ענין הסמיכות זל"ז כתב בספר שארית יעקב כי מבואר במגילה למה נתחייבו ישראל כליה ח"ו מפני שהשתחוו לצלם, ומשום זה היה מרדכי צריך לגזור תענית בפסח כדכתיב ויעקב מרדכי, לכן הזהיר התורה שלר יעבדו ע"ז וממילא לא יצטרכו לעבור ויוכלו לשמור חג הפסח כדבעי.

ענין מחצית השקל לכפר על חטא העגל, יש להבין למה ציוה להביא דוקא מטבע שיקנו מזה עבור המשכן הלא היו יכולים להביא מיד הזהב כסף ונחושת תכלת וארגמן וכו', ועוד קשה למה היה צריך למנות אותם דוקא, וכמלך מצואר שלאחר חטא העגל אמר משה להקב"ה במה תרום קרנם של ישראל א"ל בכי תשא את, וכתב הגר"ח מוולאז'ין ז"ל הכונה בזה כי צדקה מציל ממות לחיים, לכן אחר חטא העגל שנידונו במיתה הוצרכו לקיים מצות צדקה, אמנם במדבר לא היו עניים כי היה להם המן ובתורה כתיב שמלתם לא בלתי מעליהם ולא חסר להם כלום, לכן ציוה הקב"ה למנות בני ישראל ע"י מטבע כדי שלא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, נמצא מי שאין לו מטבע יהיה ח"ו בנגף, ובודאי היו הרבה אנשים שאף שהיה להם לאכול וללבוש אבל לא היה עמם מטבעות של כסף, ממילא עשו אחרים עמם חסד ונתנו להם המטבע כדי שיהיו יכולים ליתן מחצית השקל

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרשוואלד זצ"ל

לע"נ

הרה"ח ר' בנימין בייטש בן הרה"ח ר' ישראל וזנבנים זצ"ל

ולא יהיו בכלל הנגף, נמצא שע"י הציווי למנות במטבע דוקא היה אפשריות לקיים מצות צדקה במדבר א' לחבירו, ובזכות שעזרו לאחרים ליתן להם מטבע להצילם ממות לחיים שלא יהיה בהם נגף, זכו הם להינצל מעונש של חטא העגל, וזה מה ששאל משה במה תרום קרנם של ישראל במדבר כי לכאורה קשה להם לקיים מצות צדקה שכל אחד יש לו כל הצטרכותו, לזה השיב בכי תשא את דהיינו עצה הנ"ל, בזה יהיה להם כפרה להינצל ממות לחיים, נמצא דלפעמים עושים חסד עם א' אף שיש לו הצטרכותו, אבל בדבר א' הצריך לו הרבה מחזקים אותו, זה ג"כ צדקה גדולה

ענין חטא העגל מנזול בספה"ק שלא היה ח"ו כפירה גמורה בהשי"ת אלא שרצו כח אמצעי, אמנם הם חשבו כי משה הוא כח אמצעי ובאמת כל הכח של הצדיק הוא לא כמציאות בפנ"ע אלא משום שהוא בטל לגמרי להשי"ת בלי שום עצמיות, ויאמינו בה' ובמשה עבדו לא במשה מצד עצמו רק במה שהוא עבד ה', וזה לא שייך בדומם. והנה להלן בפרשה כתיב שמשה התפלל ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ופרש"י שלא יאמרו שלא התפללתי עליהם, וקשה האם משום כך חשש משה שלא יאמרו עליו איזה דבר, וכתב הבית פנחס שהענין הוא דידוע תפילת הכה"ג שלא יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים על הגשמים בשעה שהעולם צריך להם, לכאורה קשה וכי אין לכה"ג להתפלל אלא על זה, הכה"ג רצה להראות כח התפילה של כל יחיד אפילו עובר דרך יכול בתפילתו לעצור גשמים בשעה שכל העולם צריך לה, וכן משה רצה להראות כח התפילה שאפילו על פושעי ישראל מועיל כח התפילה ואם זה לא יתקבל אזי מחני נא. ותפלה מלשום נפתולי א' נפתלתי חיבור, כיון שהיה קשור להשי"ת ובטל במציאות כלפיו היה מועיל כח תפילתו, וכן אצל כאו"א אם מקיימים רצון ה' אזי רצון יראיו יעשה.

משה רבינו כשלימד זכות על בני ישראל אמר שני דברים שלכאורה קשה להבינם, אנא חטא העם הזה חטאה גדולה, ילך נא א' בקרבינו כי עם קשה עורף הוא, לכאורה היה לו להמתיק הקיסרוג ולא להגדיל החטא, וי"ל דיש שני הנהגות יש הנהגה של דין ועונש ח"ו ויש הנהגה של אך טוב וחסד ירדפוני, והנה משה טען שהנהגה של דין ועונש מועיל רק אם יקבלו אבל אם אינם בעלי השגה בכלל ואדרכה יהיה להם ספיקות באמונה לא כדאי להענישם אלא אדרכה להשפיע עליהם רק טוב, וזה שהזכיר חטאה גדולה וממילא אינם בעלי השגה שהעונש ישפיע עליהם לשוב אלא אדרכה יהיה להם טענות לכן ילך נא א' בקרבינו שיהיה הנהגה של רחמים, וכמו שמצינו לפני העונש של דור הפלגה וסדום כ' יורד ה' שרצה להשפיע הנהגה של השראת השכינה אבל הגוי אינו יודע לקבל זה, אבל בני ישראל מוכנים לקבל, [משל הבעש"ט קל נקמות ה'], ואולי במגילה ג"כ הכונה של אסתר כתבוני לדורות והשיבו לה קנאה אתה מטיל אמרה כבר כתבוני בספרי פרס ומדי, כי ענין של המן היה ויסר המלך את טבעתו גדול הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים, והקריאה מעורר הזמן, ולא רצו חכמים שייצטרכו למלך קשה וקנאה מצד האומה"ע, לכן השיבה שכבר כ' בדתי פרס ומדי שמדרכי גדול ליהודים דורש טוב לעמו השפעות טובות שזה יעורר בני ישראל לה', ובכל שנה ושנה בימים אלו משפיעים כי תשא את ראש בני ישראל, שזה יותר טוב מח"ו הנהגה של נגף, וע"י השמחה מרבים בעבודת השי"ת.

אפשר לראות בעוה"ז עבודתו כי בזה נולד במידות רעות שהיה לו הנשמה הכוללת וע"ז נאמר לשון נוכח, ולכן כשמשה עלה השמימה ולא חזר חשבו כי זה משה האיש החלק שהיה צריך לעבוד והיה צריך להשביה כולם זה נעלם, ולכן תיקנו ע"י זה יתנו שגם משה היה מעוברים את הים כמדרש חז"ל כל העובר בימא דסוף, וכן הפרה אדומה ויקחו אליך שגם למשה היה הנצרך אפר פרה שמסר נפשו לישראל שהוא בכלל חטא שבירת הלוחות דהיינו כמו חטא העגל, וכן וימחר משה שהק האבן עזרא לאותן שכ' שהכונה להפסיקו את הקב"ה לושלא יאמר דור חמישי וזה היה חוצפה להפסיק את הקב"ה באמצי דיבורו אמנם בזה כלל עצמו עם ישראל, ולכן הועיל התשובה לו ולאחרים, וזה עבות משה לתקן אחרים.

רש"י הביא עה"פ אלהי מסיכה שמיכה היה מי שעשה את העגל, ומנזול בחז"ל שמיכה נתמעך באבן, ומצינו בחז"ל שתינוקות אלו באו לידי תחיה והם אמרו זה קלי ואנוהו, ואיך יתכן שהוא עשה את העגל, וצ"ל כמבואר בקדושת לוי ועוד ספה"ק שחטא העגל היתה ירידה צורך עליה כמבואר בע"ז ד: להורות תשובה לרבים וע"י רש"י שם גזירת המלך וכו' ויצר אותו בחרט שאהרן הכהן השפיע כח החרטה בישראל, ואדרכה ע"ז נעשה המשכן עדיין חביבותא גבן. אמנם מה שמבואר בזה"ק פרשת בשלח לענין ליבנת הספיר שהיה בן רחל בת שתלה מבני אפרים שעליו נאמר הבן יקיר לי אפרים, שאצל הלכנה לא היה תערומות אבל במיכה היה תערומות כמבואר במדרש שאמר למה הרעותה, לכן נולד ענין רע של חטא העגל.

זכור לאברהם יצחק וישראל עבדיך

ופרש"י אם לשריפה זכור אברהם שמסר נפשו לשריפה, אם להריגה זכור ליצחק בעקידה ואם לגלות זכור ליעקב שהלך לחרן, וצריך ביאור למה הזכיר דוקא שלש דברים אלו וגם מה מועיל אם חייבים עונש זכות אבות אינו מועיל וגם למה אח"כ דכ' וינחם ה' על הרעה, הלך והרג שלשת אלפי איש, י"ל דמבואר ברש"י להלך שדן אותם כעיר הנידחת ששם היה הרג ושריפת החפצים והצדיקים עזבו את העיר, דהענין שלא רצה שיאבדו שם ישראל ענין הקהל והציבור והשלימות העם, ולכן התפלל עליהם שיועיל הזכות, אבל היחידים היו צריכים לקבל עונשם מדין יחיד, אבל משה רבינו הציל את ה"כלל ישראל".

צמי מהכ"ל דסקין איתא עה"פ אך את שבתותי מיעוט שבבת שבזמן מוספת שבת עדיין עסקו במשכן, כמבואר תוס' כתובות מ"ז, שבזמן תוספות מותר לארוס אשה ובנימן המקדש דומה לנישואין כמבואר בחז"ל עה"פ יום שמחת לבו, [אולי רמז שבת מותר כמבואר בזה"ק פרשת אמור]

התורה מסיימת לעיני כל ישראל ומתחילת בראשית דהיינו מסיימת בשבירת הלוחות ומתחילת בראשית גימ' שני לוחות אבנים, מאלמו"ר ז"ל הב' יש לו קו למעלה וקו למטה, דהיינו לחבר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, משה לימד תורה לישראל שיאמינו בהשגחת הבורא בכל רגע ורגע ומצב של זה משה האיש לא ידענו מה היה לו אסור לטעות אחר דמיונות כמו שעשה השטן שחשבו שמשה מת.

ויזל משה פניו הי"א

מנזול צלמ"ח שהתפלל שיזכה עכ"פ לראות את פניו שלא יהיה בבחי' אל תשליכנו מלפניך, וזה כח פסוקי דזמרה בקול רם, מנזול ככתבי אריז"ל ששבט לוי עבודתם בקול וכהנים בחשאי, כי צריכים הקל רם לפתוח השערים, וכן פסוקי דזמרה שע"י זוכה להיכנס לפניו בשמונ"ע יכוין לבו כנגד קוה"ק.

כי זה משה האיש

בזה חטאו ובוזה תיקנו זה יתנו, זה ישפיל זה ירום, נ"ל דמשה היה לו נשמה פרטי שנוולד בקדושה ונתמלא הבית כולו אורה כמש"כ ותרא אותו כי טוב "הוא" לשון נסתר זה החלק שהיה בשמים, והיה לו הנשמה כוללת מילדי העברים "זה" שהיה

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין בינוש וזנבים זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהזדקן ביסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פר' שמיני לסדר בקרובי אקדש' - בו ניסן תשע"ז

